

Nord-Fron kommune

Politisk sak

Høring av endringer i domstolstruktur

Utval	Saksnr	Møtedato
Formannskapet (FOR)	021/22	30.03.2022
Kommunestyret (KOM)	021/22	05.04.2022

Saksbehandlar	Journalpost
Kristin Bårdsløkken	22/6477

Vedlegg:

Høring av endringer i domstolstruktur

Høringsnotat - endringer i domstolstruktur

Rettens brev vedr høring om endring i domstolstruktur - Informasjon om domstolstrukturen i Vestre Innlandet

Kommunedirektøren legger saken frem for formannskapet med slik:

Innstilling:

Formannskapet har følgende høringssvar vedrørende endringer i domstolsstrukturen:

Formannskapet (FOR) 30.03.2022:

Behandling i møte:

Høring av endring i domstolstruktur, foreslått av Terje Sørli, Arbeiderpartiet

Formannskapet anbefaler kommunestyret til å gjøre slikt vedtak:

Nord-Fron kommune er opptatt av at domstolene skaper tillit og sikrer rettssikkerheten for innbyggerne, og at dette ivaretas effektivt og med best mulig fagmiljøer. Ettersom dagens domstolstruktur bare har virket i ett år og ennå ikke svart opp dette, mener Nord-Fron kommune at Regjeringen bør avvente en endring eller en reversering av domstolstrukturen til det er blitt gjennomført en grundig evaluering av dagens struktur.

Saksbehandler Kristin Bårdsløkken orienterte formannskapet om tilbakemelding fra Vestre Innlandet tingrett om konsekvenser av ny (nåværende) domstolstruktur for Innlandet. Informasjonen ble mottatt 30.3.22 og videresendt til formannskapet.

Med bakgrunn i at tilbakemeldingen fra tingretten ble mottatt rett før formannskapsmøtet ble det lagt fram felles forslag om at saken videresendes til kommunestyret for behandling.

Enstemmig i møtet:

Saken sendes videre til kommunestyret uten innstilling.

FOR- 021/22 Vedtak:

Saken videresendes til kommunestyret med slik innstilling:
Kommunestyret har følgende hørings svar vedrørende endringer i domstolstrukturen:

.....

Kommunestyret (KOM) 05.04.2022:

Behandling i møte:

Sak 21/22 - Høring av endringer i domstolstruktur, foreslått av Terje Sørli, Arbeiderpartiet
NFAp har følgende forslag til vedtak:

Nord-Fron kommune er opptatt av at domstolene skaper tillit og sikrer rettssikkerheten for innbyggerne, og at dette ivaretas effektivt og med best mulig fagmiljøer. Ettersom dagens domstolstruktur bare har virket i ett år, mener Nord-Fron kommune at Regjeringen bør avvente en endring eller en reversering av domstolstrukturen til det er blitt gjennomført en grundig evaluering av dagens struktur.

Høringsuttalelse fra Innlandet politidistrikt vedrørende endringer i domstolstrukturen vart oversendt til KOM-medlemene i forkant av møtet.

Forslaget frå Terje Sørli vart enstemmig vedtatt.

KOM- 021/22 Vedtak:

Nord-Fron kommune er opptatt av at domstolene skaper tillit og sikrer rettssikkerheten for innbyggerne, og at dette ivaretas effektivt og med best mulig fagmiljøer. Ettersom dagens domstolstruktur bare har virket i ett år, mener Nord-Fron kommune at Regjeringen bør avvente en endring eller en reversering av domstolstrukturen til det er blitt gjennomført en grundig evaluering av dagens struktur.

Bakgrunn for saka:

Justis- og beredskapsdepartementet har sendt ut et forslag om endring i domstolstrukturen på høring. Høringsbrev og høringsnotat ligger vedlagt.

I regjeringsplattformen for regjeringen utgått av Arbeiderpartiet og Senterpartiet (Hurdalsplattformen), fremkommer følgende:

Gjennomføre strukturen for domstolene før domstolsreforma av 2021 for å vareta borgernes rettstryggleik og sikre sjølvstendige domstolar med stadleg leiing, med unntak for domstolar der domstolsleiar, kommunane i rettskretsen og dei tilsette gjennom sine tillitsvalde er samde om å oppretthalde dagens struktur.

Departementet vil på bakgrunn av hørings svarene gjøre en konkret, helhetlig vurdering av om det foreligger reell lokal forankring for å beholde dagens struktur i hver enkelt rettskrets, jf. høringsnotatet punkt 3.2.1.

Departementet ønsker innspill på flere områder og disse nevnes og kommenteres under.

Forslag knyttet til å styrke lokale domstoler og gjøre dem mindre sårbare, jf. punkt 3.2.3.

Ved gjennomføring av domstolstrukturen fra før 2021 ønsker departementet å iverksette tiltak for å legge til rette for bedre samarbeid mellom domstoler og for å redusere sårbarheten i mindre domstoler. Dette er for å minske domstolenes utfordringer knyttet til saksbehandling, saksbehandlingstid og effektivitet.

Det er blant annet foreslått å gi større bevilgninger til domstolene for å øke antall embetsdommere i de mindre domstolene for å gi en lavere andel dommerfullmektiger. Domstolkommisjonen påpekte i

sin utredning at embetsdommere er mer effektive enn dommerfullmektiger. Dette vil ha både en effektivitetsgevinst og en kvalitetsgevinst.

Videre er det forslått en bevilgning til å fortsette digitaliseringsarbeidet, blant annet for å videreutvikle automatisering og digitalisering av den elektroniske informasjonsutvekslingen mellom aktørene i straffesakskjeden (ESAS). Den fortsatte satsingen på digitalisering av domstolene vil også bidra til å effektivisere og redusere sårbarhet. Samhandling og erfaringsutveksling er enklere med gode digitale verktøy.

Et annet alternativ er å foreslå endringer for å legge til rette for bedre utnyttelse av mulighetene som allerede ligger i domstolloven, for eksempel ved å gjøre reglene mer fleksible.

Departementet vil se på hvordan handlingsrommet i tekniske løsninger som LOVISA kan utnyttes for å legge til rette for effektiv saksdeling i tilfeller der dommere avlaster hverandre på tvers av domstoler.

Enda et alternativ kan være å etablere en ordning med felles saksinntak for flere rettskretser.

En utfordring med disse forslagene vil imidlertid være å sikre nærhet til domstolen og at sakene behandles av dommere med lokalkunnskap. Forslagene vil også kunne utfordre den enkelte domstolleders selvstendighet og styring av ressursene. Felles saksinntak for flere rettskretser reiser også spørsmål om hvem som skal administrere en slik ordning.

Det bes om at formannskapet vurderer muligheten for slike tilpasninger i regelverket, gir innspill til hvordan en ordning med felles saksinntak kan innrettes og eventuelle andre tiltak som kan iverksettes for å bedre ressursutnyttelsen.

Det bes også om innspill til hvordan mindre domstoler kan styrkes for å redusere sårbarheten ytterligere.

Endringer i adgangen til å opprette felles domstolledelse, jf. punkt 3.2.2.

Felles ledelse betegner ordningen der en domstolleder leder mer enn én domstol. Den felles lederen har full lederkompetanse og fullt lederansvar i domstolene som inngår i ordningen, både når det gjelder faglig ledelse og personalledelse.

Ordningen med felles ledelse har hjemmel i domstolloven § 33 c andre ledd andre punktum, jf. forskrift om felles faste dommerstillinger 28. september 2015 nr. 1202.

I dagens struktur, med større rettskretser bestående av flere rettssteder, har ikke adgangen etter forskriften til å fastsette at to eller flere domstoler skal ha felles domstolleder noen reell betydning. Det er i dag én domstolleder i hver rettskrets.

Dersom det vedtas å gjeninnføre den tidligere domstolstrukturen, vil imidlertid spørsmålet om felles ledelse igjen være aktuelt. Departementet har lagt til grunn at etablering av felles ledelse på rettssteder der det ikke er enighet om å beholde dagens struktur, vil være i strid med det uttalte politiske målet om å gjeninnføre domstolstrukturen før domstolreformen av 2021 og sikre selvstendige domstoler med stedlig ledelse. Ett alternativ kan derfor være å oppheve ordningen med felles ledelse. For noen rettssteder som ønsker å gjeninnføre tidligere struktur, kan det imidlertid være et lokalt ønske om og behov for felles ledelse. Det kan derfor være aktuelt å beholde ordningen med felles ledelse, men gjøre adgangen snevrere enn i dag.

Prinsipielle spørsmål som endringer i domstolstrukturen reiser, jf. punkt 4.

Endringer i domstolstrukturen reiser enkelte prinsipielle spørsmål, og departementet ber om innspill til hvordan disse utfordringene best kan ivaretas i en ny domstolstruktur.

Barnesakene

Barnesakene utgjør en stor andel av de sivile sakene i tingrettene uavhengig av størrelse. Embetsdommere som behandler disse sakene har derfor mengdetrening. Det har vært en utfordring at andelen barnesaker som blir behandlet av dommerfullmektiger har vært særlig høy i små tingretter med få dømmende årsverk. Regjeringens forslag om å øke bevilgningene til domstolene for å ansette flere embetsdommere ved mindre rettssteder, vil redusere behovet for å bruke dommerfullmektiger i disse sakene.

Regjeringen vil legge til rette for at domstoler kan samarbeide bedre og utrede hvordan mindre domstoler kan styrkes for å gjøre dem mindre sårbare. Forslagene som er nevnt i punkt 3.2.3 antas å kunne ha en positiv effekt også for barnesakene. Kompetansehevingstiltak som kurs og lignende vil også kunne ha positiv effekt.

Det bes om innspill til ytterligere tiltak for å ivareta barns rettssikkerhet.

Jordskifterettene

For jordskifterettene gjør mange av de samme hensyn og utfordringer seg gjeldende som for tingrettene. Mange jordskifteretter har lav saksinngang, men sakene kan til gjengjeld være svært omfattende. I tillegg er mange av partene selvprosederende og kan ha større behov for veiledning fra retten. Ved gjennomføring av domstolreformen ble det innført større rettskretser for jordskifterettene, slik som for tingrettene.

Rekrutteringen til jordskifterettene har vært krevende i mange år, særlig til dommerstillinger, hvor søkertilfanget har vært lavt over tid i jordskiftestolene av ulik størrelse. Domstoladministrasjonen jobber med tiltak for å bedre rekrutteringen til jordskifterettene. Aktuelle tiltak kan være lønn, flere utdanningsstillinger og etablering av et utdanningstilbud i Nord-Norge.

Departementet har lagt til grunn at tiltakene foreslått i punkt 3.2.3 også vil kunne ha effekt for jordskifterettene, slik som bedre samarbeid på tvers av rettskretser og bedre tilrettelegging for overføring av saker.

Det bes om innspill til ytterligere tiltak for å ivareta de særlige utfordringene til jordskifterettene.

Frist for å sende inn innspill

Frist for å sende inn høringssvar er **26. april 2022**. Formannskapet er i henhold til reglementet for formannskapet punkt 3 andre ledd bokstav b) rette organ for å avgi høringssvar dersom formannskapet ikke ønsker å legge saken frem for andre organ. I forhold til fristen for å avgi høringssvar er det tid til å legge saken frem for kommunestyret dersom formannskapet ønsker det.

Kommunedirektøren sin vurdering:

Den 26. april 2021 ble Gjøvik, Nord- Gudbrandsdal, Sør-Gudbrandsdal og Valdres tingretter slått sammen til én felles domstol; Vestre Innlandet tingrett.

Den nye rettskretsen består av Dovre, Etnedal, Gausdal, Gjøvik, Gran, Lesja, Lillehammer, Lom, Nord-Fron, Nord-Aurdal, Nordre Land, Ringeby, Sel, Skjåk, Søndre Land, Sør-Aurdal, Sør-Fron, Vestre Slidre, Vestre Toten, Vang, Vågå, Østre Toten, Øyer og Øystre Slidre kommuner.

Saker skal i utgangspunktet behandles ved det rettsstedet der de hører hjemme geografisk. Vågå rettssted behandler saker fra kommunene Nord-Fron, Sel, Vågå, Lom, Skjåk, Dovre og Lesja.

Strukturendringene som ble innført våren i fjor var betydelige, med en reduksjon i antall tingretter fra 60 til 23 samtidig som samtlige rettssteder ble opprettholdt. Sett bort fra Oslo som kun har ett

rettssted, har de øvrige tingrettene fra to til fire rettssteder, i alt 65 pluss fire ubemannede rettssteder. I tillegg kommer de seks lagmannsrettene.

Endringene har vært omfattende og ressurskrevende, med ansettelse av nye domstolledere og teknisk omlegging av systemene domstolene er avhengige av i den daglige driften. Det er bra at departementet legger opp til en grundig prosess i denne saken. Men det er samtidig viktig at den usikkerheten som nå rår i domstolene får en rask avklaring.

Forslaget innebærer at alle de nedlagte tingrettene skal få gjenoppstå, men det kan gjøres unntak «der det er lokal enighet om å beholde dagens struktur». Avgjørelse om å beholde dagens struktur må ha «bred støtte hos domstolsleder, kommuner og tillitsvalgte i rettskretsen», men departementet legger ikke opp til en egen prosess for å finne ut hva man mener lokalt. Det er derfor viktig at kommunen benytter seg av denne høringen til å si sin mening *om* man skal beholde dagens domstolstruktur *eller* om man vil gå tilbake til domstolstrukturen før domstolsreformen av 2021.

Den nye domstolsstrukturen har eksistert i under ett år, dette gir et tynt grunnlag for å vurdere hvorvidt den nye strukturen fungerer bedre enn den gamle, eller motsatt. Det som kommunedirektøren anser som viktig ved valg av struktur er at rettssikkerheten til innbyggerne i kommunen blir ivaretatt på best mulig måte. Det er foreløpig vanskelig å si sikkert om det er den gamle eller nye strukturen som ivaretar dette best. Dersom man ønsker å gjeninnføre domstolstrukturen fra før 2021 så er det avgjørende at det bevilges nok penger og ressurser til det enkelte lokale rettssted til å ivareta rettssikkerheten til innbyggerne i den lokale rettskretsen. Det er avgjørende at det ansettes flere embetsdommere og færre dommerfullmektiger, slik at saksbehandlingstiden går ned, retten blir meir effektiv, kvaliteten blir bedre og rettssikkerheten ivaretas.

Det er vanskelig å komme med konkrete forslag til endring utover de forslagene som legges fram i høringsnotatet. Det ventes imidlertid at det vil komme en rekke innspill fra domstolene selv, advokatfirmaer og andre som benytter retten aktivt. Det viktigste kommunen kan gi tilbakemelding på er hvorvidt den ønsker å beholde dagens struktur eller gå tilbake til strukturen fra før 2021.

Kommunedirektøren i Nord-Fron
Arne Sandbu